

K-PZK L V RUNIU

**Przewodnik
początkującego
sędziego**

**Kolegium
Kujawsko Pomorskiego – Związku Kolarskiego
w Toruniu**

**Ryszard Cegielski
Robert Marszałkowski
Paweł Kaczmarek**

Rok 2012/2013

K-PZK L V RUNIU

I.	Wstęp	str. 3
II.	Przed wyścigiem	str. 3
III.	Wyposażenie sędziego	str. 4
IV.	Organizacja biura zawodów	str. 4
V.	Weryfikacja dokumentów	str. 5
VI.	Odprawa sędziowska	str. 7
VII.	Odprawa techniczna	str. 7
VIII.	Przed startem	str. 7
IX.	Sędzia Główny	str. 9
X.	Komisarz 2 (J2)	str. 10
XI.	Komisarz 3 (J3)	str. 10
XII.	Chronometr	str. 10
XIII.	Sędzia mety	str. 11
XIV.	Sekretarz	str. 12
XV.	Sędzia boksu	str. 12
XVI.	Kontrola trasy	str. 12
XVII.	Tablica okrążeń, dzwonek	str. 13
XVIII.	Sędzia na półmetku	str. 14
XIX.	Radio wyścigu	str. 14
XX.	Start wyścigu	str. 15
XXI.	Uprawnienia komisji sędziowskiej, sprawozdanie dla sędziego głównego	str. 15

Podziękowanie:

Dziękujemy Jolancie i Piotrowi Rusieckim za wprowadzenie cennych uwag do niniejszego przewodnika.

I. Wstęp

W niniejszym poradniku opisujemy funkcję poszczególnych sędziów. Poradnik ma ułatwić pracę całej komisji sędziowskiej na poszczególnych zawodach. Niestety, nie wszystko zostało w nim ujęte. Szczegółowymi opracowaniami dotyczącymi funkcji sędziego mety oraz sędziego chronometrażysty dysponuje większość sędziów narodowych naszego okręgu, którzy uczestniczyli w spotkaniach kolegium sędziów w Nadarzynie i Pruszkowie w latach 2005 – 2008. Wszystkich zainteresowanych odsyłamy do nich. Opracowanie postaraliśmy się dopasować do realiów występujących w wyścigach odbywających się na terenie naszego okręgu. Niestety, nie wszystkie sytuacje mogące pojawić się na wyścigu uda się z góry przewidzieć, tak samo w niniejszym poradniku nie wszystko udało nam się ująć. Komisja sędziowska na trasie, niejednokrotnie zmuszona jest do podejmowania błyskawicznych decyzji i tylko znajomość przepisów w parze z doświadczeniem, pozwolą aby podjęte decyzje były jak najbardziej słuszne. Nie zapominajmy przy tym, że **BEZPIECZEŃSTWO** zawodników jest najważniejsze. Pamiętajmy, że za wyniki sportowe wyścigu odpowiada cała komisja sędziowska – nie tylko sędzia główny.

II. Przed wyścigiem.

Sędziów na wyścig deleguje się zgodnie z art. 1.1.070, 1.2.116. Każdy sędzia przypomina sobie przepisy ogólne oraz dotyczące danego rodzaju wyścigu. Aktualne przepisy dostępne są na stronie kolegium sędziów PZKOL www.kspzkol.pl oraz Polskiego Związku Kolarskiego www.pzkol.pl - zakładka informator sportowy, dawniej zasady współzawodnictwa i przepisy (zakładka może zmieniać nazwę w przypadku aktualizacji). Warto tutaj zwrócić jeszcze uwagę z jakiego kalendarza mamy sędziować wyścig – międzynarodowego, ogólnopolskiego czy okręgowego. Jeżeli jest to

wyścig międzynarodowy obowiązują nas przepisy Międzynarodowej Unii Kolarskiej (UCI) które można znaleźć pod adresem www.uci.ch zakładka Rules. W wyścigach krajowych obowiązują nas przepisy opublikowane na polskich stronach internetowych. Warto przygotować sobie również listę podstawowych rzeczy, które należy zabrać na wyścig. (inna lista w przypadku wyścigu jednodniowego inna w przypadku wielodniowego). Wyposażenie powinno uwzględniać rodzaj wyścigu – inne rzeczy (druki) są potrzebne np. na kryterium, wyścig na czas, MTB, przełaj etc.

III. Wyposażenie sędziego

Poniżej lista rzeczy, które każdy z sędziów powinien zabrać na wyścig:

Licencja sędziowska, aktualne przepisy, program i regulamin zawodów, gwizdek, stoper, kalkulator, miękkie ołówki naostrzone dwustronnie, gumkę do mazania, kalkę techniczną (nie wiadomo kiedy się przyda ale czasem potrafi uratować), podkładkę do pisania, zegarek z sekundnikiem (przydatny starterowi), długopisy, zakreślacze, pisaki, czapkę i okulary (przydatne dla sędziego korzystającego z szyberdachy), koszulki foliowe, chorągiewkę, klej w sztyfcie, nożyczki, scyzoryk, zszywacz, temperówkę, pion, miarę, kredę, notatnik, latarkę -(przy wyścigach wielodniowych).

Sędzia główny powinien posiadać czyste druki do sporządzenia listy startowej i przyjęcia wozów technicznych. Dobrze by było gdybyśmy trafili na biuro zawodów wyposażone w większość z powyższych rzeczy ☺

IV. Organizacja biura zawodów.

Do biura zawodów staramy się dotrzeć co najmniej 15 minut przed oficjalnym otwarciem sekretariatu zawodów. Najczęściej jest to pomieszczenie w szkole, urzędzie, itp. Staramy się zorganizować biuro. Oddzielne stanowiska dla osób pobierających opłaty, sędziów oraz obsługi komputera. Jeżeli organizator jest dobrze przygotowany i kilka edycji wyścigu przebiega sprawnie, nie ma sensu ingerować w coś co dobrze funkcjonuje. Zasadne jest dopilnowanie aby stanowiska były rozstawione: 1) opłata

wpisowego, 2) weryfikacja i zapisy 3) przydział numerów. Komputer najlepiej jak by miał miejsce na uboczu (żeby nikt nie przeszkadzał mu w pracy). W zależności od kategorii wiekowych przydzielamy numery startowe do kategorii. Numery należy wcześniej posegregować i odrzucić numery powtarzające się. Zwrócić też należy uwagę aby nie powtarzały się te same numery lecz o różnych kolorach w grupach startujących razem. (np. czerwone i czarne.) Numery trzycyfrowe lepiej nadać grupie z mniejszą ilością zawodników. Najniższe numery dobrze jest przydzielić najmocniejszej kategorii.

V. Weryfikacja dokumentów.

W naszym okręgu, przeważnie przed wyścigiem, przygotowane są gotowe listy startowe. Gdy ich nie ma warto mieć przy sobie listy zgłoszeń dla poszczególnych klubów. Pamiętajmy, że zgłoszenie zawodnika, nie polega tylko i wyłącznie na wydaniu zawodnikowi numeru startowego i wpisaniu numeru na liście. Sędzia ma obowiązek sprawdzić licencję zawodnika ze szczególnym zwróceniem uwagi na to czy jest ona podpisana, sprawdzić dane wpisane w licencji z danymi zawartymi w wydrukowanej liście startowej (kod UCI, imię i nazwisko, klub).

Kategorie wiekowe (od aktualnego roku odejmujemy rok urodzenia):

ŻAK 11-12 LAT

MŁODZIK 13-14 LAT

JUNIOR MŁODSZY 15-16 LAT

JUNIOR 17-18 LAT

PONIŻEJ 23 LAT 19-22 LAT

ELITA 23 LATA I STARSI 1990

ELITA – KOBIETY 19 LAT I STARSZE

oraz sprawdzić badania lekarskie zawodnika (badań nie sprawdza się w kategorii Elita, Orlik i Masters, czyli wszystkim, którzy ukończyli 18 lat). Jedynym lekarzem uprawnionym do wydawania zawodnikom orzeczeń o stanie zdrowia zgodnie z obowiązującym w Polsce na dzień dzisiejszy prawem jest lekarz sportowy posiadający certyfikat <http://www.wzkol.pl/index.php?id=216>

W związku z licznymi w ostatnim czasie przypadkami wydawania orzeczeń o zdolności do uprawiania sportu przez osoby nieuprawnione pozwalamy sobie przypomnieć, że opieka medyczna nad zawodnikami – zarówno nad dziećmi i młodzieżą, jak i dorosłymi sportowcami uprawiającymi sport została szczegółowo uregulowana aktami prawnymi: ustawą z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r. Nr 127 poz. 857 ze zm.) oraz ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 Nr 164 poz. 1027 zm.). Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w powyższych aktach prawnych Ministra Zdrowia w porozumieniu z Ministrem Sportu uregulował kwestię uzyskania orzeczeń lekarskich o zdolności do uprawiania sportu w następujących rozporządzeniach:

- o kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania zawodnikom orzeczeń o stanie zdrowia oraz zakresu wymaganych badań lekarskich niezbędnych do uzyskania orzeczenia lekarskiego (Dz. U. 2011 Nr 88 poz. 502)
- o trybie orzekania o zdolności do uprawiania danego sportu przez dzieci i młodzież do ukończenia 21 roku życia oraz zawodników po 9 między 21-23 rokiem życia Dz. U. 2011 nr 88 poz. 500)
- o zakresie i sposobie realizowania opieki medycznej nad zawodnikami zakwalifikowanymi do kadry narodowej

W powołanych powyżej rozporządzeniach przyjęto zasadę, iż decyzja o zakwalifikowaniu sportowców ubiegających się o wydanie zdolności do uprawiania danej dyscypliny sportu należy wyłącznie do lekarza medycyny sportowej, a w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, ewentualnie do lekarza rehabilitacji medycznej. Odpowiednie uprawnienia do wydania powyższej zdolności posiadają także lekarze legitymujący się certyfikatem wydanym przez Polskie Towarzystwo Medycyny Sportowej. Tym samym stworzono podstawy prawne gwarantujące ochronę zdrowia dzieci i młodzieży przed negatywnymi skutkami nadmiernego wysiłku fizycznego oraz sportowców uczestniczących w stałych zajęciach sportowych i startujących we wszystkich typach zawodów.

Zakres badań obejmuje wykonanie wstępnych i okresowych badań lekarskich kwalifikujących do uprawiania danej dyscypliny sportu. W ramach badań, zależnie od dyscypliny sportu, wykonuje się szereg konsultacji i badań specjalistycznych. Na podstawie uzyskanych wyników wydaje się orzeczenie ważne przez okres 6 miesięcy. Zgodnie z wytycznymi NFZ porada w zakresie medycyny sportowej wymaga badań biochemicznych, EKG, EEG, zdjęć radiologicznych, prób wysiłkowych oraz konsultacji ortopedycznych, neurologicznych, laryngologicznych, okulistycznych, przeglądu stomatologicznego. Badania te wymagają więc posiadania specjalistycznego sprzętu i odpowiednich warunków oraz personelu. Równocześnie brak aktualnego badania uniemożliwia czynny udział w treningach i zawodach sportowych. W rozporządzeniach opisane są także badania kontrolne w sytuacjach pogarszającego się stanu zdrowia, co pozwala do kierowania sportowca na dalsze specjalistyczne badania do lekarzy specjalistów. Jak pokazuje dotychczasowe doświadczenie znakomita większość sportowców i trenerów respektuje powyższe wymagania.

Jednak w ostatnim czasie nasiliły się praktyki wydawania orzeczeń przez lekarzy nie posiadających odpowiednich uprawnień. Często ma to miejsce w pomieszczeniach klubowych, przypadkowych gabinetach lekarskich, czy też w trakcie trwania samych zawodów sportowych. Badania powyższe ograniczają się wówczas wyłącznie do podstawowych czynności lub tylko wypisania orzeczenia. Co więcej, bardzo często są one wydawane jednoosobowo, przez lekarza posiadającego uprawnienia lecz z pominięciem obowiązujących procedur i braku dokumentacji medycznej. Jest to postępowanie niezgodne z prawem, narażające zdrowie zawodnika. W opinii prawników zaświadczenie powyższe stanowi potwierdzenie nieprawdy. W powyższej działalności uczestniczą również działacze i trenerzy, którzy organizują takie badania.

Przypomnijmy, że zgodnie z prawem jedynie specjaliści medycyny sportowej są uprawnieni do wydania orzeczenia po wykonaniu niezbędnych procedur i odnotowaniu wyników w dokumentacji medycznej. Dokumentacja ta pozwala śledzić rozwój organizmu oraz jego zachowanie na obciążenia występujące podczas treningu. Prawidłowa systematyczna opieka zapewnia rozwój sportowca i pozwala na podjęcie specjalistycznego leczenia w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.

Posiadając książeczkę zdrowia z wpisem „zdolny” sportowiec i rodzice są przeświadczeni, że osoba poddana badaniu będzie mogła bezpiecznie uprawiać swoją ulubioną dyscyplinę sportową. Na podstawie uzyskanej zdolności sędzia główny zawodów dopuszcza zawodnika do startu. bezpiecznie mogą uprawiać swoją ulubioną dyscyplinę sportową. Pamiętajcie należy, że zawodnik lub jego opiekun ufają trenerowi i nie mają wiedzy czy czynności związane z wydaniem orzeczenia były zgodne z prawem. Na podstawie tej zdolności sędzia główny zawodów dopuszcza zawodnika do startu. Warto podkreślić, iż sędzia główny jest uprawniony, w przypadku stwierdzenia, że orzeczenie wydane jest przez niewłaściwego lekarza, lub w przypadku podejrzenia, że zostało ono wydane z naruszeniem prawa, do odmowy dopuszczenia zawodnika do startu. Decyzja powyższa jest ostateczna i niezwykle często powoduje ona skutki finansowe, a także pozbawia młodego człowieka możliwości zdobycia medalu.

Brak systematycznych, aktualnych badań może skutkować pogorszeniem zdrowia w wyniku treningu sportowego lub udziału w zawodach. Należy się wtędy spodziewać, że zawodnik i jego rodzina będą dochodzić od towarzystwa ubezpieczeniowego odszkodowania. Brak ważnych badań lekarskich, czy też brak możliwości sprawdzenia dokumentacji medycznej może skutkować odmową wypłaty ubezpieczenia. W takim wypadku lekarz wydający wadliwe orzeczenie staje się osobą odpowiedzialną z pełnymi konsekwencjami wyływającego z tego faktu, łącznie z odpowiedzialnością karną.

Fakt wydawania orzeczenia bez stosownych uprawnień jest świetle obowiązujących przepisów niedopuszczalny. Często wynika on z niewiedzy, ale mieć należy na względzie, iż nieznanomość prawa nie zwalnia z odpowiedzialności. Uleganie namowom trenerów i działaczy, którzy w imię fałszywie rozumianej opieki, unikania kolejek, szybkiego wykonania badań, a także poprzez zwykłe zapominalstwo lub lenistwo „kupują badania lekarskie” stanowi współuczestnictwo w łamaniu prawa i tym samym naraża lekarza na odpowiedzialność zarówno zawodową jak i prawną. Ostatnie przykłady tragicznych wydarzeń nie tylko na świecie ale także w naszym kraju, zarówno na arenach sportowych a także podczas treningów niech będą przestrożą.

Przestrzeganie przepisów przez lekarzy i działaczy, wymagających od trenerów aktualnych orzeczeń o zdolności do uprawiania sportu wydanych przez uprawnionych lekarzy chroni interes klubu oraz odpowiedzialność osób sprawujących opiekę nad zawodnikiem i pozwoli uniknąć konfliktów z prawem w stanach nagłego pogorszenia zdrowia sportowca.

Przedstawiając problem zwracam się do Panów Prezesów o podjęcie w kierowanych przez siebie Związkach i Klubach działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa zawodnikom i przeciw działanie świadomemu łamaniu praw przez trenerów i działaczy. Jest to w naszym wspólnym interesie. Pozwoli to na uniknięcie przykrych konsekwencji, które rzutować będą na całe środowisko sportowe.

Sędzia główny ma również, w uzasadnionych przypadkach, możliwość niedopuszczenia zawodnika do startu (badania od lekarzy rodzinnych lub lekarzy nieadekwatnych specjalizacji (ginekolog, gastrolog itp.)

VI. Odprawa sędziowska

Przeprowadzenie odprawy sędziowskiej spoczywa w obowiązkach Sędziego Głównego. Najlepszym rozwiązaniem jest jej przeprowadzenie jeszcze przed otwarciem biura zawodów. Podczas niej Sędzia Główny organizuje pracę komisji sędziowskiej w biurze zawodów a także przydziela i omawia funkcję poszczególnych sędziów na wyścigu. Sędziowie starają się wspólnie przewidzieć mogące pojawić się sytuacje w wyścigu. (miejsca niebezpieczne, przejazdy kolejowe, zatrzymanie peletonu przed wjazdem na rundy, czas przejazdu od premii do premii itp.) W przypadku wyścigu wieloetapowego wskazane jest przeprowadzenie odprawy przed każdym z etapów.

VII. Odprawa techniczna

Odprawę techniczną otwiera organizator zawodów. Do sędziego głównego należy omówienie przepisów sportowych dotyczących danego rodzaju wyścigu (ogólnie). Warto wypisać sobie wcześniej istotne punkty z przepisów dotyczące danego wyścigu oraz przygotować sobie i przedstawić sam przebieg wyścigu zgodnie z regulaminem. Na rozpoczęciu odprawy można przedstawić cały skład komisji sędziowskiej. Odprawa powinna być jak najkrótsza, nie powtarzamy treści jednoznacznych wynikających z regulaminu czy przepisów, omówmy tylko to czego nie ma w regulaminie i wspomnijmy o sprawach niezbędnych do przeprowadzenia wyścigu.

W wyścigach przełajowych (wyłączając MP) odprawa techniczna nie odbywa się. Podobnie w wyścigach MTB odprawę skraca się do minimum.

VIII. Przed startem

Organizator powinien tak opracować regulamin wyścigu, aby przed startem zawodnik miał możliwość podpisania listy startowej. Niby drobnostka – ale bardzo ważna rzecz w „dorosłym” peletonie. Poprzez podpisywanie listy startowej spiker zawodów jest w stanie przedstawić zawodnika publiczności, jest to też dobry moment dla fotoreporterów. Z tych względów również przed jazdą na czas – zawodnik też powinien podpisać listę startową. Zgodnie z aktualnymi przepisami nie podpisanie listy startowej (poza szczególnymi przypadkami) może spowodować niedopuszczenie zawodnika do startu. – tutaj w 2012 roku pojawiała się różnica w przepisach opublikowanych na stronie UCI – oraz na stronie KSPZKol.

Przy podpisywaniu listy startowej sędziowie sprawdzają wizualnie zgodność sprzętu z aktualnie obowiązującymi przepisami, sposób przypięcia numerów startowych i czy zawodnik podpisuje się za siebie ☺. Dlatego też zawodnik do podpisania listy startowej musi przyjść z rowerem i w stroju w którym będzie startował. W wyjątkowych przypadkach (ograniczone miejsce do podpisywania, późny przyjazd zawodników na start) zawodnik może podpisać listę bez roweru, ale w stroju kolarskim i z numerem, z którym startuje w tym wyścigu.

Stanowisko do kontroli sprzętu.

Coraz częściej organizatorzy dysponują gotowymi szablonami do pomiaru sprzętu. Aby sędzia mógł dokładnie przeprowadzić kontrolę sprzętu musi znać dokładnie dopuszczalne wymiary roweru oraz przełożenia jakie obowiązują:

ŻAK	42 X 15 lub równorzędne 5,98 M;
MŁODZIK	46 X 15 lub równorzędne 6,55 M ;
JUNIOR MŁODSZY	46 X 14 lub równorzędne 7,01 M ;
JUNIOR	52 X 14 lub równorzędne 7,93 M ;

pozostałe ograniczenia opisane są w przepisach sportowych. Na naszych wyścigach najczęściej dokonuje się pomiaru dopuszczalnego przełożenia w kategoriach żak, młodzik, junior młodszy i junior. Obowiązujące przełożenia w danym roku podawane są przez komisję techniczną Polskiego Związku Kolarskiego i publikowane są w wymienionych na wstępie przepisach. Sam pomiar przełożenia polega na przeprowadzeniu tyłem roweru przez wyznaczony odcinek. Łańcuch z przodu musi znajdować się na największej tarczy a przy tylnym kole na najmniejszej. Prawidłowe przełożenie jest wtedy, kiedy korby pedałów wykonają jeden pełny obrót na wyznaczonym odcinku. Złe przełożenie jest wówczas gdy koło wykona mniej niż 1 pełny obrót.

IX. Sędzia Główny –

Przed wyścigiem sędzia główny nawiązuje kontakt z organizatorem, prosi o zatwierdzony regulamin, sprawdza go pod względem zgodności z aktualnymi przepisami. Potwierdza u organizatora skład komisji sędziowskiej. Pełniąc na wyścigu rolę sędziego głównego warto przygotować sobie schemat pytań do organizatora i schemat odprawy technicznej.

Sędzia główny powinien zwrócić się do organizatora między innymi o:

- okazanie licencji
- przedstawienie zezwolenia na przeprowadzenie imprezy
- przedstawienie zatwierdzonego przez odpowiednie władze kolarskie regulaminu zawodów
- omówienie miejsc niebezpiecznych mogących pojawić się na trasie wyścigu
- pojazdy dla sędziów
- zabezpieczenie medyczne

Schemat Odprawy technicznej:

- przedstawienie komisji sędziowskiej
- zwrócenie uwagi na szczególne sytuacje mogące pojawić się na wyścigu
- odpowiedzi na pytania trenerów
- losowanie wozów technicznych

Sędzia główny (lub wyznaczony przez niego sędzia ← stanowczo warto scedować ten obowiązek) dla usprawnienia pracy tworzy listę „ludzi wyścigu” z numerami telefonów, sędziowie, dyrektor, policja, lekarz, samochody neutralne, spiker, kierowcy sędziów

Przed startem nawiązuje kontakt z policją – dowódcą zabezpieczenia i pyta czy można bezpiecznie wystartować.

W przypadku nieprzewidzianych sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu sędzia główny w porozumieniu z organizatorem powinien podjąć decyzję o zatrzymaniu wyścigu.

Podczas całego wyścigu powinien być do dyspozycji trenerów aby mógł wyjaśnić wątpliwe sytuacje.

Niekoniecznie ale zaraz po starcie za peletonem może ustawić J3 a sam od tyłu wyścigu przejeżdża przez kolumnę. Radio wyścigu w tym momencie sprawdza łączność. (ale to już indywidualna sprawa sędziego) Wizualnie wiadomo wtedy kto nie ma radia, kto

nie włączył itp. Sędzia musi wiedzieć co dzieje się w wyścigu i czuć wyścig. Co nie znaczy że musi być cały czas widoczny. Musi jednak natychmiast reagować na pojawiające się sytuacje.

X Komisarz 2 (J2)

Zajmuje pozycję przed peletonem. Zabezpiecza ucieczki. Podaje topy (punkty pomiaru czasu dla SG). Obserwuje finisz. Przyjeżdża na metę przed zawodnikami.

XI. Komisarz 3 (J3)

Komisarz 3 (J3) – zajmuje pozycje za peletonem, (za sędzią głównym lub 4- 5 pozycja w kolumnie wyścigu), robi baraże, powinien znać sytuacje na trasie między J1 – sędzią głównym a końcem wyścigu.

XII. Chronometr

Sędziowie chronometrażyści rejestrują czasy na formularzach, które po podpisaniu przekazuje sędziemu mety. Pomiar czasu odbywa się za pomocą urządzeń elektronicznych. Ponadto, gdy jest to konieczne i przydatne, czas winien być mierzony “ręcznie”.

Mimo elektronicznego pomiaru czasu, zawsze starajmy się mierzyć czas ręcznie. Nie ma wielkiego problemu aby na starcie włączyć chronometr. W wyścigach krajowych elektroniczny pomiar czasu jest zalecany,

zaś w wyścigach wyznaczonych przez PZKol. - obowiązkowy.

Jeśli kilku zawodników finiszuje jako grupa, wszyscy zawodnicy tej samej grupy otrzymują jednakowy czas. Jeśli jest przerwa sekundy lub więcej pomiędzy tyłem tylnego koła ostatniego zawodnika w grupie a przodem przedniego koła pierwszego zawodnika następnej grupy, sędzia chronometrażysta nadaje nowy czas zgodny z czasem pierwszego zawodnika tej grupy. Każda różnica sekundy lub więcej (tylne koło – przednie koło) pomiędzy zawodnikami implikuje nowy czas.

Wzór na średnią prędkość $V=s/t$

s- droga

t – czas

Wzór na obliczenie czasu przejazdu:

$$T = s \cdot 3600 / v / 60$$

Na wyścigu etapowym Chronometr I i Chronometr II nie mogą jechać w jednym samochodzie ze startu na metę wyścigu.

XIII. Sędzia mety

Przed rozpoczęciem wyścigu, najlepiej przy podpisywaniu listy startowej sędzia mety winien upewnić się, czy wyposażenie kolarzy odpowiada przepisom, zwracając szczególną uwagę na sposób umieszczenia numerów, które będą podstawą ustalenia kolejności na mecie. W trakcie wyścigu sędzia mety uważnie musi słuchać radia wyścigu i notować numery zawodników odpadających. W przypadku zatrzymania wyścigu wskutek siły wyższej (kataklizm, tornado, demonstracja itp.) sędzia mety i chronometrażysta muszą odnotować kolejne grupy i różnice czasowe pomiędzy nimi na wypadek neutralizacji i ponownego startu z zachowaniem przewag. Podczas finiszu na początku musi notować numery kolarzy, tylu ilu zdoła. Sędzia mety uzgadnia z obsługą foto-finiszu wszystkie szczegóły dotyczące współpracy.

Jeżeli użycie fotofiniszu ma pomóc, powinien być on włączony przez cały czas finiszu. Upewnia się, że organizator zabezpieczył obowiązkową listę startową, którą podpisują zawodnicy przed startem. Sędzia mety jednoosobowo odpowiada za kolejność na mecie. 1.2.110 Kolejność na mecie, zdobyte punkty i ilość przejechanych okrążeń są rejestrowane przez sędziego mety. (...)1.2.120 Sędzia mety jest jedynym rozstrzygającym o kolejności na mecie. Notuje on na formularzu kolejność na mecie, ilość zdobytych punktów, liczbę przejechanych okrążeń. Formularz podpisuje i przekazuje sędziemu głównemu.

Na wyścigu etapowym sędzia mety porusza się przed wyścigiem, wyłapuje pierwszych zawodników na poszczególnych premiach, zabezpiecza przejazdy kolejowe – te same funkcję pełni sędzia na motorze oraz sędzia chronometrażysta – szczegółowo role te są omawiane na odprawie sędziowskiej, przed startem do etapu.

XIV. Sekretarz

Do jego głównych obowiązków należy skopiowanie komunikatów z etapu i dostarczenie wszystkim ekipom biorącym udział w wyścigu. Dobrze jak ma listę ekip, na której odkreśla wydane komunikaty. Dla spikera, mediów, komisarzy itp. Sekretarz może być tą osobą, która ustala numery telefonów do osób jadących w wyścigu (sędziowie, kierowcy, lekarz ,dyrektor wyścigu, dyrektorzy grup, itp.)

XV Sędzia boksu

Funkcja sędziego podczas kryterium– stwierdza ważność defektu, spisuje numery zawodników, którzy znaleźli się w boksie, podpisane notatki przekazuje sędziemu mety z określeniem na którym okrążeniu stwierdził defekt. Ważne: sędziowie na trasie mogą mieć zawodnika z defektem jako dubla, lub odpadającego z peletonu. Brak informacji od sędziego boksu może skończyć się niesłusznym wyeliminowaniem zawodnika z wyścigu. Wbrew pozorom jest to bardzo odpowiedzialna funkcja, bo to on decyduje o prawidłowym wpuszczeniu na trasę zawodnika po defekcie (prawidłowa ilość okrążeń neutralizacji, wpuszczenie do odpowiedniej grupy). Ponadto w miarę możliwości i sytuacji na trasie pomaga sędziemu głównemu w prawidłowym przeprowadzeniu wyścigu (pomaga wycofywać zdublowanych, wycofuje zawodników, którzy za chwilę zostaną zdublowani).

XVI Kontrola trasy

w wyścigach jednodniowych, sędzia jadący w samochodzie powinien być , „świadomy”, gdzie rozgrywają się losy wyścigu . Bardzo często na małych wyścigach zdarza się, że organizator nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej liczby aut sędziowskich lub też samych sędziów. Dlatego, gdy dysponujemy np. jednym autem sędzia powinien wiedzieć gdzie jest potencjalny zwycięzca wyścigu, jaką ma przewagę nad zasadniczą grupą, kto odpadł z podstawowego peletonu itp. Auto sędziego musi w powyższym przypadku płynnie przemieszczać się w różne obszary wyścigu.

Sędzia poruszający się po trasie wyścigu powinien dysponować listą startujących zawodników. Zdarza się, że w peletonie znajdują się zawodnicy z numerami startowymi nie z tej kategorii wiekowej, (pomyłka trenera ☺) – sędzia w tym przypadku w miarę możliwości powinien postarać się dowiedzieć co to jest za zawodnik, i czy z tej kategorii wiekowej. Jeżeli nie mamy odpowiedniej ilości wozów sędziowskich to pamiętajmy jedną główną zasadę, że wyścig rozstrzyga się z przodu peletonu, a nie na tyłach. Jeżeli widzimy odjazd, który według nas może dojechać do mety i w kolumnie wozów technicznych mamy różne ekipy to zostawiamy te samochody i jedziemy do przodu. Zazwyczaj trenerzy różnych ekip „sami będą pilnowali porządku” w pozostawionej grupie. Jak wcześniej było napisane, iż nie ma dwóch podobnych wyścigów, tylko nasze doświadczenie i „czucie” wyścigu pozwoli na prawidłowe podejmowanie decyzji.

XVII Tablica okrażeń, dzwonek

Tablica okrażeń powinna znajdować się przy podium sędziowskim. Pokazuje się na niej liczbę okrażeń pozostających zawodnikom do przejechania. Licząc okrażenia najlepiej sugerować się pilotem.

Poniżej tabelki, dzwonek co piąte tzw. tłuste okrażenie:

Start				D					D					D					D	
20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0

Start		D			D			D			D			D			D			co 3 pkt.
18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0		

XVIII Sędzia na półmetku

Jest to funkcja sędziego podczas jazdy na czas. Sędzia na tym stanowisku powinien dysponować aktualną listą startową. Mieć

kontakt telefoniczny z miejscem startu – żeby wiedzieć o zmianach które pojawiły się na starcie i najważniejsze numer zawodnika, który wystartował jako ostatni. Odhacza na liście startowej lub jeśli jej nie ma spisuje na kartce numery zawodników, którzy dojechali do półmetka. W miarę możliwości mierzy również czasy przejazdu zawodnika /zawodników/. Przed startem wyścigu musi zorientować się czy ma transport na półmetek. Najlepiej jak na półmetek zawiezie sędziego organizator, lub sędzia odpowiedzialny za kontrolę trasy. Jeśli na półmetek sędzia udaje się swoim środkiem transportu, wskazane jest aby wcześniej objechał sam trasę a jeśli nie ma na to warunków dojeżdżając na swoje stanowisko pracy, skontrolował regulaminowy dystans do półmetka z licznikiem swojego auta. Podstawowe wyposażenie sędziego półmetka to: czerwona chorągiewka, gwizdek oraz stoper, lista startowa, ołówek.

XIX Radio wyścigu

Prowadzący radio wyścigu porusza się w samochodzie sędziego głównego. Po wystartowaniu kolumny wita się z wszystkimi i rozpoczyna sprawdzanie łączności z wszystkimi autami jadącymi w kolumnie (komisarze, policja, neutralni, lekarz, karetka, wozy techniczne). Po sprawdzeniu łączności omawia, krótko etap – skąd dokąd, km, premie, ustalenia z odprawy itp. Podczas wyścigu podaje przez radio różnicę czasową pomiędzy ucieczką a peletonem, pozycje lidera, wzywa wozy techniczne do zawodników, przekazuje komunikaty sędziego głównego, podaje kilometry przejechane przez pierwszą godzinę, informuje o przejechaniu 50 od startu, ostatnich 20 km do mety. Podaje numery zawodników odpadających od peletonu. Składy ucieczek. Numery zawodników znajdujących się w ucieczce w kolejnym komunikacie należy podać rosnąco. Radio wyścigu przekazuje też do serwisu CB/radia wyścigu, ewentualne problemy lub wątpliwości dotyczące łączności radiowej.

XX Start wyścigu

Tuż przed startem na linii startu nie powinni się znajdować sędziowie. Jedynie fotoreporterzy, hostessy oraz zawodnicy. (prośba fotoreporterów i organizatorów z 2012r.). Sędzia, wraz z honorowym starterem na linii startu powinien pojawić się dosłownie na moment przed startem. Sygnał startu musi dotrzeć również do sędziego chronometrażysty ☺

XXI Uprawnienia komisji sędziowskiej, sprawozdanie dla sędziego głównego

Tutaj warto dosłownie przytoczyć obowiązujące przepisy:

1.2.126 Komisja Sędziowska sprawdza zgodność regulaminu szczegółowego wyścigu z niniejszymi przepisami. W razie niezgodności koryguje lub poleca skorygować te postanowienia i przedstawia zmiany na odprawie technicznej.

1.2.127 Komisja Sędziowska poleca korygować wszelkie nieprawidłowości organizacyjne, które stwierdzi w trakcie zawodów.

1.2.128 Sędziowie stwierdzają wykroczenia i wymierzają kary stosownie do swoich kompetencji. Każdy sędzia indywidualnie stwierdza wykroczenia i **opisuje je w sprawozdaniu, które podpisuje**. Sprawozdania sędziów mają moc dowodową, chyba że zostanie udowodniona racja przeciwna. Decyzje o wymierzeniu kary są podejmowane przez komisarzy większością głosów.

1.2.129 Ponadto każdy z komisarzy ma prawo podejmowania samodzielnie decyzji w poniższych przypadkach:

1. odmowa dopuszczenia do startu kolarzy, którzy nie przestrzegają regulaminów lub w widoczny sposób nie są w stanie uczestniczyć w zawodach;
2. udzielanie upomnień i nagan;
3. natychmiastowe wykluczenie z zawodów zawodnika, który popełnił ciężkie przewinienie, który w widoczny sposób nie jest w stanie kontynuować zawodów, który ma stratę nie do odrobienia

lub który stanowi zagrożenie dla innych osób. **Decyzje te muszą być opisane w sprawozdaniu.** To samo dotyczy usunięcia z zawodów innych osób zagrażających bezpieczeństwu zawodników np. dziennikarzy.

1.2.130 Komisja Sędziowska, lub w razie potrzeby każdy sędzia indywidualnie, podejmuje decyzje zapewniające prawidłowy przebieg zawodów. Decyzje te muszą być zgodne z przepisami i, w miarę możliwości, konsultowane z Kierownictwem Organizacyjnym. W przypadku okoliczności losowych, które nie mogą być zmienione w odpowiednim czasie, start zawodów może być opóźniony lub anulowany, albo wyścig może być zatrzymany. Komisja Sędziowska może działać tu zarówno z własnej inicjatywy, jak i na podstawie polecenia z UCI.

Większość druków przydatnych w sędziowaniu znajdziecie na naszej stronie internetowej www.kpzkol.pl.tl w zakładce Kolegium Sędziów.

Każdy sędzia z swojej pełnionej funkcji powinien przekazać wszystkie swoje notatki /z zaznaczeniem funkcji, nazwiska sędziego wraz z podpisem/ sędziemu głównemu. Informacje znajdujące się na w notatkach mogą być przydatne do ewentualnego rozpatrywania reklamacji wniesionych przez trenerów/zawodników.

Powyższy poradnik nie zastąpi przepisów kolarskich, ani wiedzy praktycznej zdobytej na wyścigach. Mamy nadzieję, że choć trochę pomogliśmy Wam przybliżyć pracę sędziego kolarskiego. W przyszłości każdy z Was wypracuje swój własny sposób sędziowania zgodny ze zdobytą wiedzą i doświadczeniem